

Inleiding

Afgelopen weken mocht ik weer op bezoek bij de genomineerden voor de Emergoprijs. Altijd leuk om binnen te kijken bij vijf vooruitstrevende bedrijven, die zichzelf op hun best presenteren, hun innovaties delen en hun visie en verwachtingen over de toekomst toelichten.

Een onderwerp dat ook bij andere werkbezoeken aan de orde kwam, is het grote vraagstuk rondom netcongestie. Vlak voor de zomervakantie is er door de netbeheerders aangegeven dat het Zeeuwse elektriciteitsnet aan zijn maximale capaciteit zit. Dat baart zorgen, zeker als we naar de toekomst kijken.

We willen immers volop inzetten op verduurzaming, energietransitie en een gezonde economie. Er wordt hard gewerkt aan de uitbreiding van het elektriciteitsnet, alleen de vraag is enorm toegenomen. Door de stop op nieuwe, zware aansluitingen kunnen Zeeuwse bedrijven niet doorontwikkelen. Dat heeft direct effect op ons vestigingsklimaat.

Er wordt momenteel onderzocht wat de piekmomenten zijn en op welke manier onze bedrijven hun elektriciteitsverbruik kunnen verminderen. Zowel het bedrijfsleven als de overheden zijn in gesprek met de netbeheerders om het probleem zo snel mogelijk op te lossen. We hopen dat we gezamenlijk verder kunnen werken aan een toekomstbestendig Ondernemend Zeeland.

De komende tijd zijn er weer verschillende bijeenkomsten waarop we elkaar kunnen ontmoeten. Daar kunnen netcongestie en andere vraagstukken prima aan bod komen. En anders is een mailtje ook altijd goed.

Jo-Annes de Bat, Gedeputeerde Provincie Zeeland

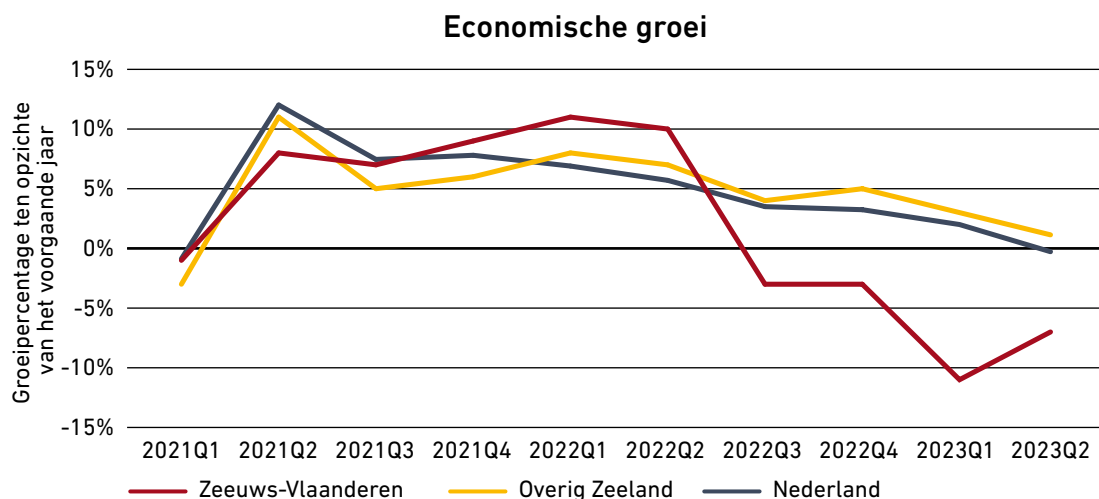

Economische groei

In lijn met de landelijke krimp van -0,4% sluit de Zeeuwse economie het tweede kwartaal van 2023 af met een krimp van -1,0%.

In Zeeland is die krimp in ruime mate toe te schrijven aan de terugval in de productie van de grote bedrijven in Zeeuws-Vlaanderen. Daar bedraagt de krimp immers -7,0%, terwijl de Zeeuwse economie ten oosten van de Schelde een lichte groei van 1,0% laat zien.

Met de winter en volatiele energieprijzen in het vooruitzicht is het afwachten of Zeeuws-Vlaanderen 2023 met een positief groeicijfer zal kunnen afsluiten.

Bronnen:

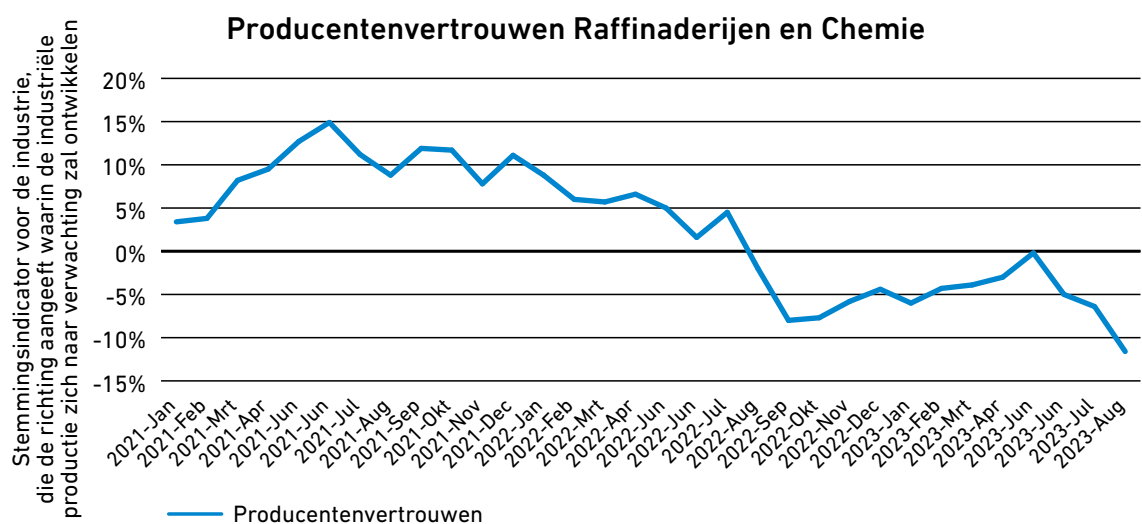
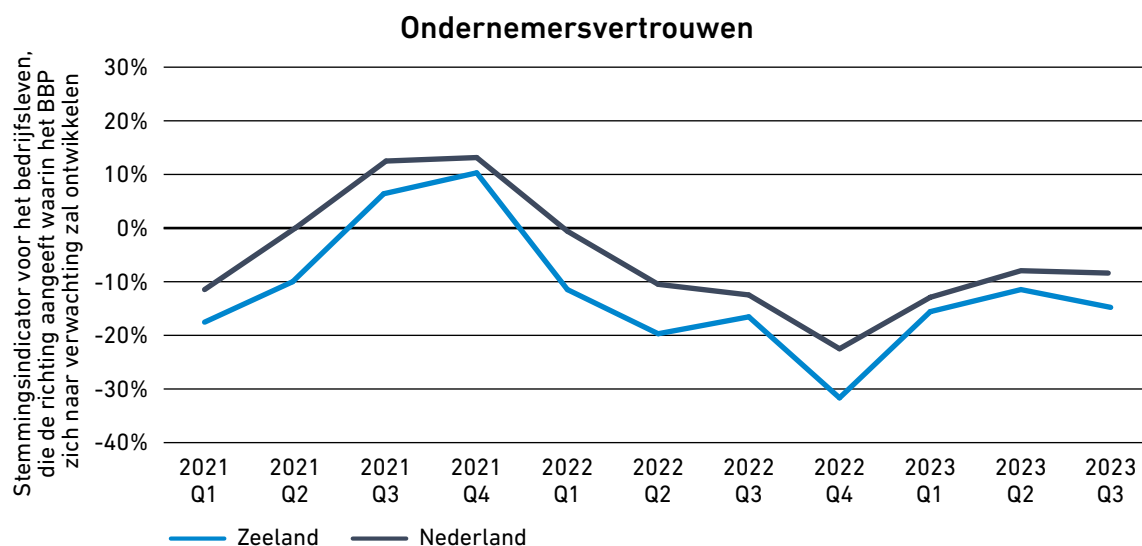
- [Economische Groei Zeeland \(CBS\)](#)
- [Economische Groei Nederland \(CBS\)](#)

Ondernemers- en producentenvertrouwen¹

In Zeeland blijft het Zeeuwse ondernemersvertrouwen hangen op -15,0%. De opmars die na de energiecrisis van vorig jaar was ingezet, lijkt daarmee tot stilstand te komen.

Bij het producentenvertrouwen, waarbij het Centraal Bureau voor Statistiek specifiek peilt naar de stemming binnen de industrie, zet de dalende trend zich vooral door in de sector raffinaderijen en chemie. Aan de basis hiervan liggen een terugloop in de orders en een toename van (onverkochte) voorraden.

Voeg daar de urgente problemen met betrekking tot de netcongestie aan toe en het is duidelijk dat de Zeeuwse energie-intensieve industrie spannende tijden tegemoet gaat.

Bronnen:

- [Ondernemersvertrouwen Zeeland \(CBS\)](#)
- [Ondernemersvertrouwen Nederland \(CBS\)](#)

¹ Sinds 27 juli 2023 hanteert het Centraal Bureau voor Statistiek een andere methode in de berekening van de stemmingsindicator "Ondernemersvertrouwen". Cijfers uit deze editie van het Zeeuws Economisch Bericht zijn daarom niet vergelijkbaar met die uit vorige edities.

Netcongestie

Door de gestage toename in de elektrificatie van industriële processen heeft het hoogspanningsnet in Zeeland haar maximale capaciteit bereikt. Naar aanleiding hiervan heeft TenneT op 19 juli 2023 aangekondigd dat het momenteel niet mogelijk is om nieuwe, zware aansluitingen van meer dan 3x 80A te realiseren.

Dat dit nieuws zowel bij de Zeeuwse overheid als bij Zeeuwse ondernemers als een bom is ingeslagen bleek duidelijk tijdens de netcongestiebijeenkomst op 26 september 2023 in Middelburg. Naast een feitelijke uitleg over de stand van zaken door Stedin en TenneT vertelden daar ook ondernemers over de creatieve oplossingen die zij in samenwerking met collega-ondernemers hebben toegepast om in de toekomst piekbelasting te nivelleren en het gezamenlijke stroomverbruik te minimaliseren.

Op het moment van schrijven voeren Stedin en TenneT een congestie-onderzoek om te achterhalen hoe en in welke mate spitsmijden (congestie-management) op korte termijn meer ruimte op het hoogspanningsnet kan creëren. De uitkomsten van dat onderzoek worden begin 2024 verwacht.

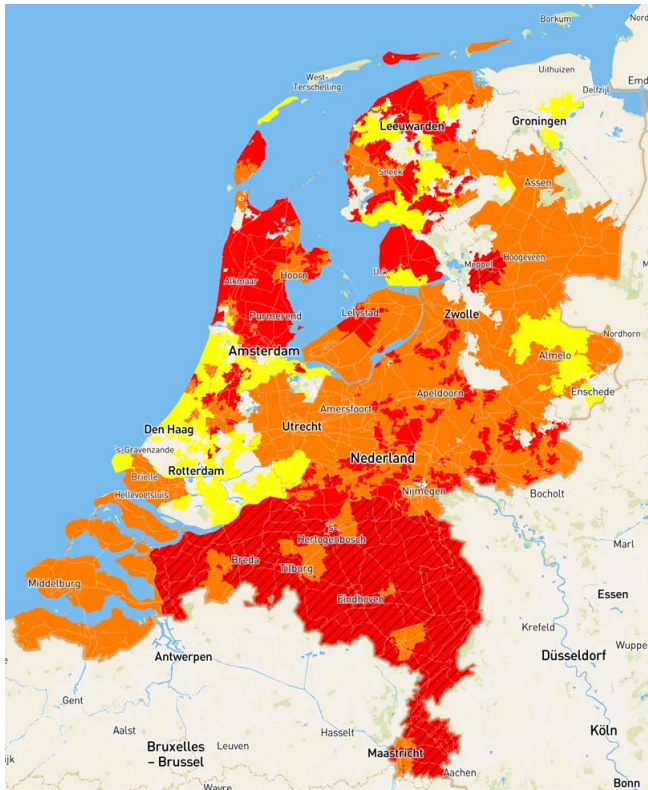
“Netcongestie brengt de verduurzaming van ons haven- en industriecluster in gevaar. Bovendien wordt het lastiger om nieuwe, innovatieve bedrijvigheid te vestigen. Door samenwerking moeten we snel tot oplossingen voor de korte en lange termijn zien te komen.”

Maarten den Dekker, projectleider Energietransitie & Duurzaamheid van North Sea Port en directeur Smart Delta Resources Nederland

Dat Zeeland niet de enige provincie is die met een overbelast hoogspanningsnet worstelt, blijkt uit de capaciteitskaart van NetbeheerNL.

Capaciteitskaart afname elektriciteitsnet

Bijgewerkt: 31-08-2023 18:11

Legenda:

Zonder congestie management

- Transportcapaciteit beschikbaar.
- Beperkt transportcapaciteit beschikbaar.
- Voorlopig geen transportcapaciteit beschikbaar in afwachting van uitkomst van het congestie management-onderzoek.
- Geen transportcapaciteit beschikbaar: congestie management kan niet worden toegepast.

Met congestie management

- Transportcapaciteit beschikbaar o.b.v. toepassing congestie management.
- Beperkt transportcapaciteit beschikbaar o.b.v. toepassing congestie management.
- Voorlopig geen transportcapaciteit beschikbaar in afwachting van het verdelen van het vrijgekomen vermogen over de wachtrij o.b.v. congestie management.
- Geen transportcapaciteit beschikbaar: de grenzen voor de toepassing van congestie management zijn bereikt.

Om in de toekomst voldoende transportcapaciteit te verzekeren zal TenneT in de komende 10 jaar ruim 1 miljard euro investeren in het Zeeuwse elektriciteitsnetwerk. De nieuwe 380kV-hoogspanningssnelweg tussen Borssele en Rilland is daar een voorbeeld van.

"Om de ruimte op het lokale elektriciteitsnet efficiënter te gebruiken hebben energy hub REC Tholen en netbeheerder Stedin op 26 september 2023 de eerste overeenkomst omtrent groeps capaciteit getekend – die opschaalbaar wordt. Stedin streeft ernaar om deze contractvorm door te ontwikkelen, zodat het in de loop van volgend jaar aan meer klanten kan worden aangeboden. Dat zijn goede ontwikkelingen, waar we er heel veel meer van nodig hebben. Ik kijk dan ook uit naar veel mooie oplossingen die we samen in de provincie kunnen opzetten."

Martin Martens, regiodirecteur Stedin

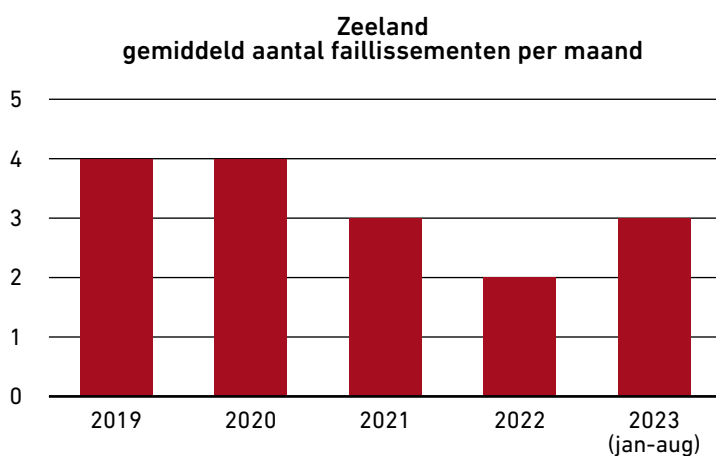
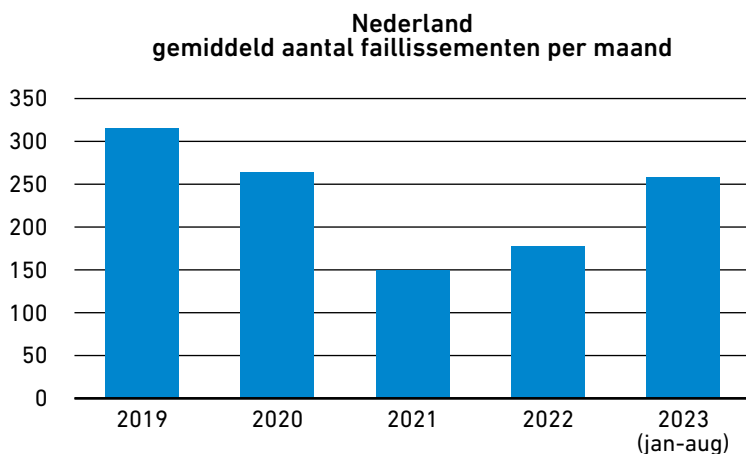
Bronnen:

- [TenneT, regio Zeeland \(TenneT\)](#)
- [Congestie-onderzoek Zeeland \(TenneT\)](#)
- [Animatie congestie management \(YouTube, TenneT\)](#)
- [Capaciteitskaart \(NetbeheerNL\)](#)

Faillissementen

In Nederland is het aantal gemiddelde faillissementen per maand fors gestegen. In de media wordt dit gekoppeld aan de coronasteun die ertoe leidde dat ook niet-levensvatbare bedrijven overeind werden gehouden. Op dit moment is er echter geen onderzoek beschikbaar dat deze stelling bevestigt.

Ook in Zeeland zien we een stijging van het aantal faillissementen. Echter, omdat het hier om zeer kleine aantallen gaat en omdat deze cijfers sinds 2019 zeer beperkt schommelen tussen 2 en 4² per maand, kunnen we stellen dat de faillissementscijfers in Zeeland niet significant verschillen in de periodes vóór, tijdens en na corona.

Bronnen:

- [Uitgesproken faillissementen](#) (CBS)
- [Belastingenschuld na corona afbetalen met een betalingsregeling](#) (KvK)

2 Gecorrigeerd voor een uitzonderlijk hoog aantal faillissementen in februari 2020 omdat 25 van de 29 uitgesproken faillissementen de facto hetzelfde bedrijf betrof.

Inflatie

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek is de inflatie voor alle bestedingen in augustus 2023 tot 3,0% gezakt. Deze terugval is vooral toe te schrijven aan de duik van de energieprijzen, na de hoge pieken in september en oktober 2022.

Dat de prijsstijging voor een restaurantbezoek of een hotelovernachting de gemiddelde prijsontwikkeling sterk overtreft, laat zich des te meer voelen in een provincie als Zeeland, die voor een belangrijk deel afhankelijk is van de toeristische sector. In vergelijking met 2015 betaalt de toerist nu 50% meer voor een diner of een overnachting. Dat is een prijsstijging die 2x zo groot is als die van de gemiddelde consumentenprijzen.

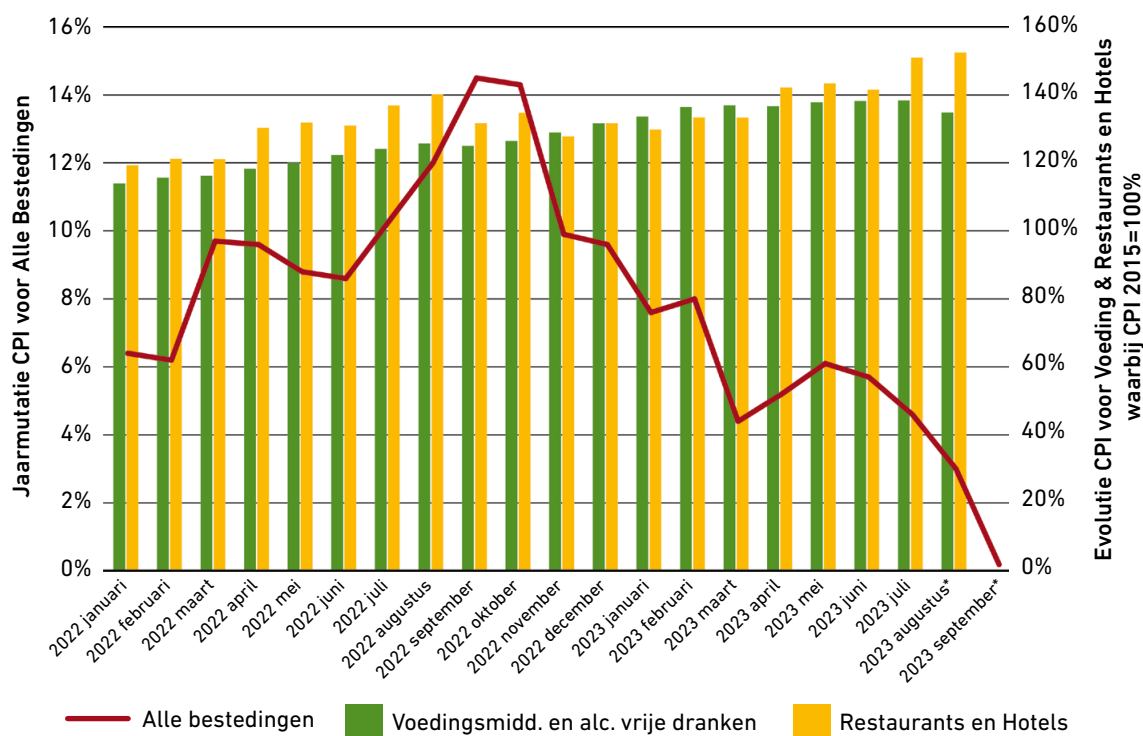
“Als gevolg van gestegen aankooprijzen, hogere personeelskosten en een toename van overige niet omzet gerelateerde kosten hebben de Zeeuwse horecaondernemers hun verkoopprijzen in 2023 moeten verhogen. Vooral bij Duitse gasten leidde dat tot reacties als: ‘Zeeland is duur geworden!’.

Omdat toeristen door het regenweer afgelopen zomer minder vakantiedagen in Zeeland doorbrachten, zullen de horecaondernemers hun totale jaaromzet hoe dan ook zien dalen, ondanks de prijsverhogingen die zij doorvoerden.

Tot slot is het niet onbelangrijk te signaleren dat de bestedingen van de aanwezige gasten lager uitvallen.”

Frank de Reu, Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Zeeland

Inflatie van januari 2022 tot en met september 2023

Bronnen:

- [Jaarmutatatie CPI \(CBS\)](#)
- [CPI Voedingsmiddelen & Restaurants en Hotels \(CBS\)](#)

Vooruitblik

door Ageeth van Maldegem,

Lector Nieuwe verdienmodellen, Coördinator HZ Kenniscentrum Ondernemen & Innoveren

Naast inflatie en krapte op de arbeidsmarkt heeft onze economie er sinds afgelopen zomer een zorg bij gekregen: netcongestie. Om aan deze en andere uitdagingen het hoofd te bieden zal ons Zeeuws ecosysteem de komende jaren moeten uitblinken in innovatiekracht en aanpassingsvermogen. Wij zullen ons bereid moeten tonen om activiteiten en productieprocessen die al te grote maatschappelijke kosten met zich meebrengen een halt toe te roepen. Dat dit zware inspanningen zal vergen van zowel bedrijven, overheid als burgers is duidelijk. Tegelijk moeten wij ons ervan bewust blijven dat grote veranderingen beginnen met de aaneenschakeling van vele, kleinschalige innovaties. Daar valt immers enorm veel van te leren, waarna de succesverhalen kunnen uitgroeien tot inspiratievoorbeelden voor anderen.

De HZ ondersteunt de innovatiekracht en het aanpassingsvermogen van de Zeeuwse ondernemer op verschillende manieren. Bijvoorbeeld in de vorm van ondernemerschapsprogramma's, SDG-events en de nauwe samenwerking met Dockwize. Binnen die samenwerkingsverbanden zet de HZ volop in op de ontwikkeling van vaardigheden, door samen met ondernemers en studenten te leren in innovatieve projecten, inspiratiesessies en masterclasses. Ook onze rol in de nieuw op te richten Energy Campus toont onze betrokkenheid. In dit onlangs ingediende Stimulusproject willen wij samen met publieke en private partners werken aan een betere aansluiting van scholing op de energietransitie.

De [Zeeuwse Innovatieprijs Emergo](#) vormt een ander voorbeeld van hoe we samen met anderen optrekken om innovatie te koesteren. Sinds 2016 worden onze studenten nauw betrokken bij het juryproces, waardoor zij op unieke wijze van nabij leren waar innovatie om draait. Dit is niet alleen voor hen interessant, maar ook voor onze docenten, onderzoekers, genomineerden en professionele juryleden. Ieder jaar weer leidt die onderlinge interactie tot verrassende inzichten.

De winnaar van de Emergo-prijs anno 2023 wordt bekend gemaakt tijdens het [Contacta](#)-event op dinsdagavond 7 november 2023 in de Zeelandhallen in Goes. [Genomineerden](#) zijn: [Floor Foods](#), [Bayck](#), [MDE Automation](#), [Hydrauision](#) en [Van Meer](#). Of zij nu de eerste prijs wegkapen of niet, wij heten deze *Makers of Innovation* allemaal welkom in de gelijknamige Emergo-Alumnigroep waarin genomineerden uit voorbije jaren op regelmatige basis informatie, kennis en ervaring uitwisselen.

Naast de Emergo-prijsuitreiking wil ik tot slot graag meegeven dat bezoekers van Contacta op ieder van de drie ontmoetingsdagen een inspiratiesessie kunnen bijwonen van een HZ-onderzoeksgroep. Op dinsdag 7 november staat het thema 'Arbeidsmarkt' centraal, op woensdag 8 november vormt 'Verandervermogen' het onderwerp van gesprek en op donderdag 9 november gaat de aandacht naar 'Vitale Medewerkers'.

Het Zeeuws Economisch Bericht is een uitgave van de Provincie Zeeland, Impuls Zeeland, Economic Board Zeeland en het HZ Kenniscentrum Ondernemen & Innoveren.

Wilt u reageren op dit Zeeuws Economisch Bericht, stuur dan een bericht naar economie@zeeland.nl.

Wilt u op de hoogte blijven van de economische ontwikkelingen binnen Zeeland en het Zeeuws Economisch Bericht blijven ontvangen? Laat dan uw contactgegevens achter: [Zeeuws Economisch Bericht \(formdesk.com\)](https://www.zeeland.nl/formdesk).